

Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 193

Eesti, videosild

Teisipäev, 15. november 2022

Algus 14.00, lõpp 15.38

Juhataja: Merry Aart (aseesimees)

Protokollija: Elise Ernesaks (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Yoko Alender, Peeter Ernits, Toomas Jürgenstein, Erkki Keldo, Heiki Kranich, Igor Kravtšenko, Natalia Malleus, Andres Metsoja

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Kutsutud: Keskkonnaministeeriumi keskkonnakorralduse osakonna juhataja Sigrid Soomlais ja nõunik Piret Otsason, Keskkonnaameti keskkonnakasutuse järelevalve arendusosakonna juhataja Allar Leppind (1. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Ülevaade Riigi jäätmekava 2022-2028 koostamise hetkeseisust
2. Kollektiivse pöördumise „Nõuame looduskaitsete piirangute õiglast hüvitamist“ arutelu

1. Ülevaade Riigi jäätmekava 2022-2028 koostamise hetkeseisust

Merry Aart ütles sissejuhatuseks, et tänasel istungil saadakse ülevaade Riigi jäätmekavast 2022-2028 (edaspidi jäätmekava või kava) ja selle koostamise protsessist. Lisaks arutatakse autoromude käitlemise teemat.

Sigrid Soomlais andis ülevaate Riigi jäätmekavast 2022-2028 (Lisa 1).

Peeter Ernits soovis näha uuringuid, millele on viidatud jäätmekavas. Ta sõnas, et jäätmekava osas puudub terviklik vaade jäätmekäitlusele, sest kava on projektipõhine. **Sigrid Soomlais** sõnas, et tekstiilijäätmete käitusega on kogu Euroopas probleeme ja varsti lisandub tekstiilijäätmetele liigiti kogumise kohustus. Ta ütles, et tarbimise järgse tekstiili koostis pole teada ja tehnoloogiad antud materjalide taaskasutamiseks on kallid, mistõttu tahetakse suurendada teadus- ja arendustegevuste toetusi. Keskkonnainvesteeringute Keskus jagab erinevaid toetusi, kuid on olnud toetuste voore, kus pole osalenud ühtegi taotlejat. Ta märkis, et läbi peab mõtlema, kuhu suunata toetusi ja kaasata rohkem sihtgruppe. Biojätmed on logistiliste piirangutega ja nende käitlemiseks tuleks tekitada vastavad regionaalsed võimekused. Kõik jäätmevaldkonna uuringud on kättesaadavad Keskkonnaministeeriumi (KEM) kodulehelt.

Yoko Alender ütles, et kavas kirjeldatakse jäätmekäitluse probleeme ülevaatlilikult, kuid tuleks jõuda tegevuskava koostamiseni ja lahenduste sõnastamiseni. Ta toetas

jäätmekäitlusprobleemide lahendamisel riigi suuremat jõulisust. Ta küsis, kas tulevikus oleks võimalik liikuda probleemide lahendamise suunas kiiremini. **Sigrid Soomlais** vastas, et jäätmekava koostamine on eeltingimuseks EL-i struktuurivahendite kasutamisele ja meetmekava 111 mln euro kasutamiseks tuleb saavutada erinevate osapooltega asjakohased kokkulepped. Ta sõnas, et huvigruppide kaasamisel kava koostamise protsessis tekib palju erinevaid nägemusi jäätmekäitluse probleemide lahendustest, mida peaks tasakaalustama.

Andres Metsoja ütles, et Eestis puudub poliitiline alus jäätmete veopiirkonna ja käitluskoha alasteks otsusteks ning riik peaks nendeni jõudma. **Sigrid Soomlais** vastas, et suur osa struktuurivahenditest on läinud prügilate sulgemiseks ja ladestuvajadus ei kao kunagi. Ta ütles, et tuleks analüüsida, kuidas oleks territoriaalselt mõistlik teemat lahendada, et KOV saaks määrata jäätmete käitluskoha ning vedaja. Ta tõdes, et regionaalne lähenemine on vältimatu.

Heiki Kranich arvas, et peaks koostama jäätmekäitlusjuhendi KOV-idele ja jäätmete tekitajatele. Ta uuris, miks pakendatakse keskkonnasõbralikke tooteid kilesse. Ta küsis, kuidas eelmainitud olukorda lahendada ja kes seda kontrolliks. **Sigrid Soomlais** vastas, et vaadatakse teiste liikmesriikide praktikaid ja jäätmekava on hetkel üldisemas faasis. Ta lausus, et huvigruppide kaasamise protsessis hakatakse kavale lisama konkreetseid meetmeid. Ta sõnas, et toodete ülepakendamine on probleem ja KEM tegeleb selle lahendamisega.

Heiki Kranich uuris, kes hakkab tuvastama ohtlike ühendite sisaldust toodetes ja, kes kontrollib ettevõtteid. **Sigrid Soomlais** vastas, et tootja vastutab enda toodete koostise eest. Ohtlike ühendite sisaldavad tooted peaksid olema kantud REACH andmebaasi ja neile kehtib eraldi järelevalve mehhanism. Ta lausus, et kõige lihtsam on ohtlike aineid tuvastada tootmisprotsessis. Ta märkis, et tuleks kontrollida ettevõtteid ja Eestis juba kehtib ohtlike jäätmekäitluse regulatsioon. **Allar Leppind** lisas, et Keskkonnaametil (KeA) on võimalus testimiseks tooteid lettidelt kaasa võtta ja jäätmekava koostamisel rakendusmeetmete faasi jõudes kavandatakse järelevalve teostamiseks konkreetsed tegevused.

Heiki Kranich küsis, mida uuriti toidujäätmete ning toidukao tekke uuringu raames. **Sigrid Soomlais** vastas, et enne seda uuringut puudus Eestis eraldi toidujäätmekäitluse statistika. Ta märkis, et taheti teada, kus tekib kõige rohkem toidujäätmeid. Ta lausus, et toidukadu saab vähendada ja uuringu kohaselt tekib kõige rohkem toidukadu kodumajapidamistes.

Merry Aart sõnas, et projektipõhisest jäätmekavast peaks vaatama kaugemale. Ta uuris, kuidas peaksid huvigrupid koostööd tegema ja kes peaks seda koordineerima. Ta küsis, kes vastutab jäätmekäitluse järelevalve eest ja ütles, et riik peaks motiveerima huvigruppe ning jäätmekäitluse tekitajaid. Ta uuris, kas ühele probleemile keskenduvatest uuringutest on olemas laiem ülevaade. **Sigrid Soomlais** kommenteeris, et eelistatud on terviklike uuringute teostamine ja KEM-i tellitud uuringute juures on alati ka soovitude osa. Ta lausus, et motivatsiooni tekitamine on oluline, sest kõik algab inimeste motivatsioonist. Ta arvas, et riik peaks olema huvigruppide koostöö koordinaator ning ettevõtteid peaksid tegema rohkem koostööd. **Allar Leppind** lisas, et kõik jäätmekäitluse teemad on üksteistega seotud. Ta mainis, et erinevad kokkulepped on seotud Politsei- ja Piirivalveametiga ning Maksu- ja Tolliametiga, samuti on korraldatud kohtumisi Tervise- ja Transpordiametiga.

Merry Aart pakkus välja, et veebruaris võiks KEM uuesti anda ülevaate jäätmekäitluse arengutest.

Merry Aart ütles, et Autolammutuste Liit saatis 9. novembril keskkonnakomisjonile kirja, milles soovitakse romusõidukitega seonduvate probleemide lahendamist. Liidu peamiseks muredeks on valdkonna hääbumine ja kontrolli puudumine.

Allar Leppind ütles, et Autolammutuste Liit on esitanud KeA-le palju vihjeid rikkumiste

kohta, mida KeA on ka kontrollinud. Ta sõnas, et illegaalsete autolammutuste tegevuse tuvastamine ja karistamine on juriidiliselt keeruline. Ta märkis, et Autolammutuste Liidu muresid on kuulatud ja liit on kaasatud ka KeA kliendinõukojasse. Autolammutustega seonduvat valdkonda käsitleb KeA jäätmekäitlussektori ühe osana. Ta lausus, et rikkumiste kontrollidel on ajaline järjekord ja uued kaebused pannakse järjekorda. 2019. aastal kontrolliti 30 võimalikku ebaseaduslikku autolammutust ja kokku algatati 9 väärteomenetlust. 2020. aastal kontrolliti 25 autolammutust ja alustati 8 menetlust ning 2021. aastal teostati 21 kontrolli ja alustati 5 väärteomenetlust. Ta sõnas, et 2022. aastal on planeeritud kontrollida 30 potentsiaalselt illegaalset autolammutust.

Merry Aart ütles, et riik ei saa takistada romusõidukite hoidmist eramaal, aga samas vastavalt Autolammutuste Liidu pöördumisele ei ole nn autolammutustel romusid, mida osta ja varuosi, mida müüa. **Allar Leppind** sõnas, et suurimaks mureks on romusõiduki definitsiooni puudumine Eesti õigusruumis. Siiski on paljude pealtnäha romude autodega võimalik teha teatud toiminguid. Niikaua, kui sõiduk pole jääde, ei kehti jäätmeseadus.

2. Kollektiivse pöördumise „Nõuame looduskaitsete piirangute õiglast hüvitamist“ arutelu

Merry Aart andis ülevaate kollektiivse pöördumise senisest menetlusest ja tutvustas põhimõtteid, mille alusel võiks komisjon kujundada seisukoha pöördumises toodud ettepanekute suhtes.

Heiki Kranich sõnas, et põhimõtetes on käsitlemata jäänud maade väljaostmise probleem. Ta tõi näiteks, et riik ostab maid Rail Balticu tarbeks ja looduskaitsetel kaalutlustel erinevate seaduste alustel. Ta arvas, et praktiliselt võiks maade riigipoolne ostmine toimuda ühesugustel alustel. **Andres Metsoja** lisas, et Riigikohtu menetluses toodi välja maade riigipoolse väljaostmise meetodika kitsaskohad. Näiteks riik ei arvestanud raidmeid võõrandamise osana ja ministeerium ei olnud valmis meetodikat muutma. Ta arvas, et maade võõrandamisi ei peaks teostama erinevatel alustel.

Komisjon otsustas toetada eraalgatuslikku looduskaitset, aga ei toeta pöördumises tehtud ettepanekut muuta looduskaitse seadust selliselt, et kui riik ei suuda piiranguid õigeaegselt ja kohaselt hüvitada, oleks eramaadel piirangute rakendamine vabatahtlik ning toetudes RKKTS § 152¹³ punktile 5 lükkab nimetatud ettepaneku tagasi. (konsensus: Merry Aart, Yoko Alender, Peeter Ernits, Toomas Jürgenstein, Heiki Kranich, Natalia Malleus, Andres Metsoja).

Komisjon otsustas toetada pöördumises tehtud ettepanekut looduskaitsete hüvitiste määrade tõstmise kohta nii sihtkaitse- kui ka piiranguvööndis, kasutades selleks ka RMK dividenditulu. Komisjon rõhutas, et hüvitiste määrade ülevaatamine ja ajakohastamine peab toimuma järjepidevalt. Riigi tarbeks maade omandamisel peaks riik maa hinna määramisel lähtuma ühetaolisest meetodikast ja kohtlema maaomanikke võrdväärselt. Lisaks eelnevale toetab komisjon looduskaitsete piirangutega maade vahetamise võimaluse taastamist riigi poolt. (konsensus: Merry Aart, Yoko Alender, Peeter Ernits, Toomas Jürgenstein, Heiki Kranich, Natalia Malleus, Andres Metsoja).

Otsustati:

2.1. Juhindudes RKKTS § 152¹³ punktist 4 edastada ettepanek Vabariigi Valitsusele seisukoha kujundamiseks ja pöördumisele vastamiseks, kujundatud seisukohast teavitatakse ka komisjoni (konsensus: Merry Aart, Yoko Alender, Peeter Ernits, Toomas Jürgenstein, Heiki Kranich, Natalia Malleus, Andres Metsoja).

(allkirjastatud digitaalselt)
Merry Aart
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Elise Ernesaks
protokollija